

Minimálna mzda – účel, východiská pre stanovenie minimálnej mzdy, vyjednávanie

Účelom inštitútu minimálnej mzdy je garantovať zamestnancovi v pracovnoprávnom vzťahu, t.j. zamestnancovi v pracovnom pomere alebo v obdobnom pracovnom vzťahu a zamestnancovi vykonávajúcemu práce na základe niektorej z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, spodnú hranicu úrovne mzdy za vykonanú prácu.

Právny základ

Inštitút minimálnej mzdy je upravený v zákone č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“).

Zákon upravuje: 1) spôsob aplikácie pracovnoprávnych nárokov zamestnancov na mzdu najmenej vo výške sumy minimálnej mzdy, 2) pravidlá pre každoročnú úpravu sumy minimálnej mzdy, 3) ako aj procedurálny postup, ktorého konečným dôsledkom je ustanovenie sumy minimálnej mzdy na nasledujúci rok prostredníctvom nariadenia vlády Slovenskej republiky.

Procedurálny postup

Prvá fáza vyjednávaní sociálnych partnerov (najneskôr od 1. apríla do 15. júla) (§ 7 ods. 1 zákona)

- iniciatíva v tomto smere patrí do kompetencie oboch sociálnych partnerov,
- MPSVR SR do vyjednávaní v tejto fáze nevstupuje,
- ak by sa sociálni partneri do 15. júla **dohodli** na sume minimálnej mzdy, **dohodu o sume mesačnej minimálnej mzdy predložia MPSVR SR** a toto **vypracuje návrh nariadenia vlády, ktorým sa navrhne ustanoviť sumu minimálnej mzdy vo výške dohodnutej sociálnymi partnermi** a predloží ho na rokovanie HSR SR najneskôr do 15. septembra a následne na rokovanie vlády (§ 7 ods. 2 zákona).

Druhá fáza vyjednávaní (HSR č. 1)

- prebieha v prípade, ak sa suma minimálnej mzdy v prvej fáze **nedohodne**,
- **sociálni partneri** predložia bezodkladne po neúspešnom ukončení rokovaní MPSVR SR **svoje návrhy na úpravu sumy mesačnej minimálnej mzdy**,
- MPSVR SR **vypracuje vlastný návrh** na úpravu sumy mesačnej minimálnej mzdy, ktorý predloží na rokovanie HSR SR najneskôr do 31. júla (§ 7 ods. 3 zákona),
- návrh MPSVR SR na úpravu aktuálnej sumy minimálnej mzdy prerokuje HSR SR **najneskôr do 31. augusta**,
- v tejto fáze MPSVR SR **nie je viazané mechanizmom valorizácie** minimálnej mzdy, ktorý obsahuje zákon.

Postup na HSR:

- je poslednou možnosťou sociálnych partnerov dospieť k dohode,
- **ak dôjde k dohode o sume** – MPSVR SR pripraví návrh nariadenia vlády na ustanovenie sumy minimálnej mzdy na nasledujúci rok **vo výške dohodnutej na rokovaní HSR** (§ 7 ods. 4 zákona).

- **ak nedôjde k dohode** o úprave sumy mesačnej minimálnej mzdy, MPSVR SR **vypracuje vlastný návrh nariadenia vlády** na ustanovenie minimálnej mzdy (§ 7 ods. 5 zákona), *pričom navrhnutá suma minimálnej mzdy musí byť určená podľa valorizačného mechanizmu* v zákone, ktorý ustanovuje spodnú hranicu vypočítanej sumy minimálnej mzdy na nasledujúci rok (§ 8 ods. 2 zákona).

Ďalší procedurálny a legislatívny postup i záväzné termíny sú rovnaké ako v prípade dohody o sume minimálnej mzdy, tak aj v prípade jej nedojednania na rokovaní HSR SR. Keďže ide o nariadenie vlády, prebieha medzirezortné pripomienkové konanie a materiál je opätovne predložený na HSR SR.

HSR SR (2x): MPSVR SR **predloží návrh nariadenia vlády**, ktorým sa navrhne ustanoviť sumu minimálnej mzdy na nasledujúci rok **na prerokovanie v HSR SR najneskôr do 30. septembra** a následne ho predloží na rokovanie vlády Slovenskej republiky (§ 7 ods. 4 a ods. 5 zákona).

Valorizačný mechanizmus

Ak sa sociálni partneri nedohodnú na úprave sumy minimálnej mzdy na nasledujúci rok, ministerstvo pri jej návrhu postupuje podľa tzv. valorizačného mechanizmu.

MPSVR SR je viazané spodnou hranicou (môže navrhnúť aj viac)

- *je to súčin platnej mesačnej minimálnej mzdy a indexu medziročného rastu priemernej mesačnej nominálnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky (zverejneného Štatistickým úradom Slovenskej republiky) za predchádzajúci kalendárny rok (§ 8 ods. 2 zákona).*

Vláda SR: musí (podľa zákona) **rozhodnúť** o sume minimálnej mzdy, a to **do 20. októbra**.

Kritéria pre vládu SR: Pri rozhodovaní o sume minimálnej mzdy **prihliada** na

- stanoviská sociálnych partnerov,
- **vývoj kritérií na úpravu sumy minimálnej mzdy**, v tom najmä zohľadňuje celkovú ekonomickú a sociálnu situáciu v Slovenskej republike,
- a tiež na vývoj podielu čistej minimálnej mzdy z čistej priemernej mzdy najmenej za predchádzajúce dva kalendárne roky a na vývoj produktivity práce (§ 8 ods. 3 zákona).

Kritériá a východiská pre úpravu sumy minimálnej mzdy

Zákon ustanovuje základné **kritériá na úpravu sumy minimálnej mzdy**, ku ktorých vývoju za dva kalendárne roky predchádzajúce kalendárnemu roku, na ktorý sa navrhuje ustanoviť sumu minimálnej mzdy (§ 6 zákona), *prihliadajú ako sociálni partneri v oboch fázach vyjednávania, tak aj vláda Slovenskej republiky pri rozhodovaní o sume minimálnej mzdy.*

V rámci zákonom ustanovených kritérií ide o aktuálnu celkovú ekonomickú a sociálnu situáciu v Slovenskej republike, a v rámci tohto globálneho kritéria sa sleduje vývoj konkrétnych štatisticky vykazovaných ukazovateľov, v tom najmä vývoj:

- spotrebiteľských cien,
- zamestnanosti (a nezamestnanosti),
- priemerných mesačných miezd zamestnancov a
- životného minima.

Pri rozhodovaní vlády SR o výške sumy minimálnej mzdy je potrebné rešpektovať právo zamestnanca na odmenu za vykonanú prácu **vo výške, dostatočnej na to, aby mu umožnila dôstojnú životnú úroveň**, teda primeraný životný štandard na spoločensky uznanej minimálnej hranici.

Toto základné právo zamestnanca **vyplýva z článku 36 Ústavy Slovenskej republiky**, ale aj z medzinárodných dokumentov, ktorými je Slovenská republika viazaná, napr. z článku 4 ods. 1 Európskej sociálnej charty (revidovanej) o práve na primeranú odmenu alebo z článku 7 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach.

Na posúdenie zabezpečenia tohto práva sa v rámci **medzinárodného porovnania uplatňuje tzv. Kaitzov index** = pomer medzi sumou minimálnej mzdy a sumou priemernej mzdy **v tzv. čistom vyjadrení**¹⁾.

*(podľa stanoviska Európskeho výboru sociálnych práv **mal dosiahnuť 60 %**. Postačuje však, ak čistá minimálna mzda tvorí **aspoň 50 % čistej priemernej mzdy** v národnom hospodárstve, ak osoby poberajúce mzdu na úrovni sumy minimálnej mzdy sú z nej schopné zabezpečiť dôstojné živobytie.)*

Skreslenie Bratislavským krajom

Na druhej strane vláda pri rozhodovaní musí prihliadnuť na výrazné **dominantné postavenie Bratislavského kraja** z pohľadu ekonomickej sily a výkonnosti a tomu zodpovedajúcej priemernej nominálnej mesačnej mzdy za Bratislavský kraj oproti ostatným regiónom. Táto skutočnosť spôsobuje, že podiel minimálnej mzdy z priemernej mzdy je za všetky ostatné kraje mimo Bratislavského kraja **vyšší, ako priemerný podiel za celú Slovenskú republiku**.

Kaitzov index počítaný z čistej sumy minimálnej mzdy platnej v roku 2015 z čistej priemernej mesačnej mzdy za I. štvrt'rok 2015

- za Bratislavský kraj dosiahol 40,7 %,
- avšak v ďalších krajoch sa pohyboval **od 56,75 % v Trenčianskom kraji po 68,0 % v Prešovskom kraji**.

Regionálny aspekt výkonnosti ekonomiky jednotlivých krajov sa javí ako výrazný limitujúci faktor pre rýchlejšie zvyšovanie sumy minimálnej mzdy za celú Slovenskú republiku a ako subkritérium, ku ktorému sa musí prihliadať aj v rámci posudzovania celkovej ekonomickej a sociálnej situácie v Slovenskej republike.

Suma minimálnej mzdy sa nariadením vlády ustanovuje vždy **na celé ročné obdobie**, pričom nariadenie vlády SR musí byť **v Zbierke zákonov zverejnené najneskôr 1. novembra** kalendárneho roka predchádzajúceho kalendárnemu roku, na ktorý sa určuje suma minimálnej mzdy (§ 9 ods. 2 zákona).

Návrh sumy minimálnej mzdy na rok 2016

Vyjednávania sociálnych partnerov **neviedli k dohode**: zástupcovia zamestnávateľov žiadajú ponechať sumu mesačnej minimálnej mzdy na 380 eur najmä z dôvodu pretrvávajúcej

¹⁾ Tzv. čistá suma sa zistí z tzv. hrubej sumy odpočítaním zákonných odvodov do poisťných fondov a preddavku na daň z príjmov podľa príslušných právnych predpisov.

vysokej miery nezamestnanosti a takmer nulového rastu spotrebiteľských cien, kým zástupcovia zamestnancov navrhujú upraviť mesačnú minimálnu mzdu na 410 eur s cieľom zlepšiť sociálne postavenie nízkopríjmových pracujúcich osôb.

Ministerstvo predložilo na HSR SR č. 1 návrh na ustanovenie minimálnej mzdy **v sume 400 eur mesačne** = zvýšenie v tzv. hrubom vyjadrení o 20 eur mesačne a medziročný nárast o **necelých 5,26 %**. V tzv. **čistom vyjadrení je to 351,82 eura** mesačne, čo je oproti čistej minimálnej mzde v roku 2015 vo výške 339,09 eura nárast o 12,73 eura mesačne.

Medziročný index medziročného rastu priemernej mesačnej mzdy za rok 2014 podľa údajov Štatistického úradu predstavoval 104,1 %, navrhované **zvýšenie je teda o 1,16 percentuálneho bodu vyššie**, ako spodná hranica pre zvýšenie sumy minimálnej mzdy podľa valorizačného mechanizmu v zákone.